

УДК378.4: 330.342.24

В. І. Усик,

к. е. н., доцент, докторант кафедри макроекономіки та державного управління,
ДВНЗ "Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана"

Т. В. Матусевич,

к. філос. наук, доцент кафедри соціальної філософії, філософії освіти та освітньої
політики, Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

РОЛЬ УНІВЕРСИТЕТУ В СЕКТОРНІЙ СТРУКТУРІ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ

V. Usyk,

PhD in Economics, Associate Professor, Postdoctoral Researcher of the Department of Macroeconomics
and Public Administration, SHEI "Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman"

T. Matusевич,

PhD in Philosophy of Education, Associate Professor at the Social Philosophy, Philosophy
of Education, Education Policy Department, National Pedagogical Dragomanov University

THE ROLE OF UNIVERSITY IN THE SECTORAL STRUCTURE OF KNOWLEDGE ECONOMY

Побудова в Україні моделі "економіки знань" вимагає поєднання існуючих культурних традицій і наявних людських ресурсів із вимогами глобальної економіки та сучасними соціальними реаліями. У сучасних умовах для України вкрай важливим є створення університетів світового класу. Ця робота ведеться не перший рік і наразі потребує зміни стратегії і концентрації на тих ВНЗ, які вже сьогодні займають лідерські позиції, хоча б з точки зору національних рейтингових систем. Очевидним є те, що пріоритетним є формування ефективного фінансового механізму та колективу висококваліфікованих кадрів на базі створених прогресивних "острівців" поєднання науки та освіти.

The process of building a "knowledge economy" model in Ukraine requires a combination of existing cultural traditions and available human resources with the requirements of the global economy and modern social realities. In today's conditions, the creation of world-class universities is extremely important for Ukraine. This work has been started many years ago and now needs to change the strategy and concentration on the universities that already hold leadership positions, at least in terms of national rating systems. It is obvious that the establishment of an efficient financial mechanism and a team of highly skilled personnel on the basis of already created progressive "islands" of the combination of science and education is a priority.

Ключові слова: економіка знань, дослідницький університет, вища освіта, фінансування, інтелектуальний капітал, інновації.

Key words: knowledge economy, research university, higher education, financing, intellectual capital, innovations.

Велика частина завтрашньої економіки народжується сьогодні в університетських дослідницьких лабораторіях [1]

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Трансформаційні зміни, що в останні десятиліття стали неодмінним атрибутом сучасного плинного світу, вкотре привертають увагу теоретиків і практиків до вищої освіти як одного з драйверів таких перетворень. На сучасному етапі розвитку суспільства та посилення розвитку економіки знань провідні країни концентрують свою увагу на тих університетах, які займають перші позиції. Це, як правило, дослідницькі університети, які виступають як організаційні посередники для кооперації освітніх і наукових структур із бізнесом та урядом задля об'єднання зусиль та активізації інноваційної діяльності й вирішення міждисциплінарних завдань освіти і науки. За період 2007—2013 рр. у світі збільшилася частка вчених на 20%, а витрати на науку на 30, 7%, випередивши зростання глобального ВВП на 20% [2]. В Україні, ми маємо дещо

іншу статистику, а також можемо спостерігати розпорощення державного фінансування на науку, гонитву більшості університетів за певними кількісними показниками, які нав'язані чи то МОН, чи то керівництвом самого ВНЗ. Тому, на нашу думку, в Україні на цьому етапі, варто сфокусувати свою увагу на конкретних університетах, які вже показали достатньо істотні результати, на найрезультативніших наукових колективах та перспективних вчених, підтримці молодих дослідників. Саме університети мають стати основними учасниками національних інноваційних систем/структур і отримувати найбільшу питому вагу фінансування від держави аби мати можливість здійснювати високопродуктивну наукову та освітню діяльність. Ці університети сприятимуть якісному економічному зростанню країни і формуванню інтелектуального капіталу нації.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Відомий американський вчений Ф. Альтбахом відзначає, що всі бажають мати університет світового класу, але не кожен знає, означає такий університетський статус і яким чином його можна досягти [3]. В. Сацик стверджує, що "конкурентоспроможний університет виникає тоді, коли перетинаються можливості для залучення талановитих викладачів і студентів, наявні значні фінансові ресурси, а також використовується ефективна модель управління. За обмеженості ресурсної бази для становлення висококонкурентних університетських закладів критично важливою є активна державна підтримка у цій сфері за різними функціональними напрямками — як через забезпечення належного конкурентного середовища на ринку послуг вищої освіти, так і шляхом прямого інвестування фінансових ресурсів у розбудову освітнього і дослідницького потенціалу ВНЗ" [4, с. 97—98]. Джеміль Салмі в своїх дослідженнях зробив висновок, що "в основі видатних результатів діяльності університетів світового класу, таких як висока репутація випускників, сучасні наукові дослідження і їх впровадження, лежать три взаємодоповнюючі фактори: 1) високою концентрацією талантів серед викладачів та студентів; 2) достатністю ресурсів для створення сприятливих умов навчання і проведення передових наукових досліджень та 3) управлінська структура ВНЗ, яка сприяє розвитку стратегічного бачення, інноваціям та гнучкості, що дозволяє ВНЗ приймати рішення та здійснювати управлінську діяльність без бюрократичних перешкод" [5, с. 7]. У своїх працях С. Курбатов розглядає університет світового класу як матеріалізацію ідеї елітного навчального закладу XXI сторіччя і аналізує три стратегії його побудови [6], які і запропонував в свій час той же Джеміль Салмі.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є аналіз ролі і місця університету в секторній структурі економіки знань, його інноваційного потенціалу, експлікація феномену дослідницького університету.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

У світовій літературі давно шириться концепція економіки знань або ще її прийнято називати інтелектуальна економіка, де в основі лежать наукові знання та інтелектуальна власність як стимули та визначальні фактори стійкого зростання національної економіки. Фундаментальною основою економіки знань звичайно є високоякісна змістовна освіта. У звіті Світового банку "Побудова суспільства знань: нові виклики для вищої освіти" [7] визначено такі основні чотири функції вищої освіти, що спрямовані на підтримку наукоємного економічного зростання:

- спроможність навчати кваліфікованих та здатних адаптуватися працівників, включаючи науковців високого рівня, фахівців, техніків, вчителів для базової та середньої освіти, а також майбутніх представників влади;
- здатність генерувати нові знання;
- спроможність отримати доступ до існуючих глобальних знань та адаптувати їх до місцевого використання;

— передача норм, цінностей, поглядів та етики як основи соціального капіталу, необхідного для побудови здорових громадянських суспільств та об'єднаних культур.

Інтелектуальна економіка створює, розповсюджує та використовує знання для забезпечення свого зростання та збагачення усіх сфер (сектори, галузі, суб'єкти, процеси) суспільства. Економіка знань володіє також високим соціальним значенням, базується на принципах покращення якості життя, доступності інформації, гуманізації, збереження культурного різноманіття та багатомовності у світі загальної освіти [8].

Сучасна освіта, основана на економіці знань, поділена на три таких сегменти — той, що фокусується на викладанні; той, в основі якого лежать наукові дослідження та той, який орієнтований на прикладні навички та компетенції. Саме вони складають комплексне уявлення про сферу національної освіти.

Сучасна економіка-це інноваційна економіка, в якій знання дозволяють генерувати безперервний потік нововведень, що відповідає мінливим динамічним потребам, а досить часто — формує ці потреби. Знання тільки тоді мають значення в економічному сенсі, коли вони реалізуються у формі інновацій. Діяльність із виробництва, поширення і використання знань відіграє нині як ніколи важливу роль, визначає істотні риси і темпи розвитку економіки. Між наукою і технологією виникає нова взаємодія, все більш секторів економіки стають наукомісткими, зростає частка інвестицій в знання, освіту, нематеріальні активи. Мова йде, в першу чергу, про ключову роль людського капіталу, який за певних інституційних умов перетворюється на найважливіший чинник розвитку економічної системи, заснованої на знаннях.

Ми вважаємо, що в основі системи національної освіти повинні знаходитися провідні вищі навчальні заклади України, навколо ж цього ядра будуть такі елементи, як дошкільні навчально-виховні заклади, загальноосвітні навчальні заклади, позашкільні навчально-виховні заклади, середні спеціальні навчальні заклади, інші ВНЗ, заклади післядипломної освіти, науково-дослідні установи, заклади неформальної освіти, он-лайн освітні платформи, департаменти розвитку персоналу на підприємствах. Чому саме провідні ВНЗ ми поставили в серце освітньої системи? Ми вважаємо, що якісна освіта та наука можуть бути каталізатором накопичення і розвитку загального людського та соціального капіталів, які виступають, з одного боку, джерелом економічних можливостей суспільства, а з іншого — забезпечують спроможність економіки у досягненні економічного зростання.

Формуючи інноваційний потенціал економічної системи, посилення інтеграції науки і освіти активно впливає на відтворювальні контури суспільного виробництва. Науково-освітня інтеграція покликана стати генератором подолання кризи в економічній системі, надання їй ознак інноваційності, формування нових структурних пропорцій, фактором переходу до траєкторії економічного зростання [9, с. 5—6].

Становлення освітнього сектору в економіці знань вимагає створення механізмів формування та функціонування інноваційної інфраструктури, в основі якої лежатимуть нові знання та науково-технічна інформація. Саме ця інфраструктура буде зв'язуючою ланкою освіти, науки та виробництва.

Як правило, в центрі таких інноваційних інфраструктур знаходяться університет. Так, в американській моделі, наукові парки створюються на великих земельних ділянках, які закріплені державою на довготривалій термін за великими університетами і провідними науково-технічними інститутами. Ці університети здають землю інноваційному бізнесу, які здійснюють практичну реалізацію інноваційних ідей університету/інститут. Звичайно, найбільш відомими прикладами є Кремнієва долина та Шосе 128, які виникли власне завдяки новітнім розробкам місцевих університетів. У змішаній моделі можна навести приклад найстарішого наукового парку Шотландії — Херіот-Уоттського, де, наприклад, дозволено тільки проведення науково-дослідних робіт і заборонене масове виробництво інноваційної продукції. Ці університети, як правило, носять назву дослідницьких і являються ядром інноваційної системи в тріаді "наука-освіта-бізнес".

Роль університетів в інноваційній структурі суспільств можна виразити через функції університетів, бо ця роль експліцитно чи імпліцитно присутня в кожній з них. Виділяють такі основні функції університетів [10]:

- генерування знань;
- підготовка кваліфікованої робочої сили.
- механізм селекції та соціалізації домінуючих еліт;
- роль ідеологічного апарату, що виражає існуючу в усіх суспільствах ідеологічну боротьбу.

Слід відмітити, що сучасний університет намагається частково дистанціюватися від функції ідеологічного апарату. Зокрема у Великій Хартії Університетів (Magna Charta Universitatum) міститься положення про моральну та інтелектуальну незалежність університетів: "Для задоволення потреб навколишнього світу його дослідницька і викладацька діяльність повинна бути морально й інтелектуально незалежною від будь-якої політичної й економічної влади" [11]. Однак це твердження носить все ж таки інтенціональний характер, оскільки існують університети, які вже своєю назвою декларують приналежність до певної системи цінностей, ідеології, релігії. Проте це не позбавляє їх, в свою чергу, можливості бути залученими до інноваційного розвитку шляхом репрезентації альтернативних можливостей, адже опозиція до існуючого є класичним джерелом творення нового.

Необхідно наголосити також на тому, що хоча інноваційна структура суспільства позначається значною диверсифікацією, її складові можуть набувати різних організаційних та інституційних форм (центри трансферу технологій, бізнес-інкубатори, технопарки тощо), університети займають унікальне місце в інноваційному розвитку. Адже жодна інша інституція не поєднує виробництво знань з розробкою, застосуванням та поширенням навичок та можливостей виробництва нових знань. А це, в свою чергу, значно розширює кількість потенційних каналів трансферу знань [12].

З нашої точки зору, до ключових атрибутивних характеристик університетів, що дозволяють розглядати їх як вагомий чинник розвитку інноваційної структури суспільства слід віднести трансформаційний потенціал університетів, що проявляється у здатності вищої освіти:

- розвивати потенціал на всіх рівнях суспільства, допомагаючи талановитим людям отримати додаткові знання/навички;

- створити пул високоосвічених осіб, який, досягнувши критичного розміру, стане ключовим національним ресурсом;

- розглядати теми, чий довгостроковий вплив для суспільства перевершує їхню нинішню цінність для студентів та роботодавців (наприклад, гуманітарні науки);
- забезпечити простір для вільного та відкритого обговорення ідей та цінностей [13].

Показовим в плані вивчення масштабу трансформаційного потенціалу університетів є дослідження "Роль університетів у трансформації суспільств" [14], що об'єднало зусилля дослідників з 15 країн світу та було спрямоване на з'ясування питання про те, що відбувається у суспільствах, які зазнали певних економічних, соціальних чи політичних трансформацій у своїй нещодавній історії та про те, яку роль університети відіграли в процесі даних трансформацій. Результати дослідження засвідчують, що вплив університетів можна розглядати за такими вимірами:

- економіка: формування людського капіталу;
- державність: створення та підтримка державних та цивільних інституцій; вибір і
- соціалізація політичних та соціальних груп;
- соціальна структура: основи соціальної стратифікації, ступінь та механізми мобільності для різних груп;
- культура: виробництво та поширення ідей, вплив на критику вищезазначеного та надання критики.

Світовий досвід доводить, що ключовим суб'єктом національної інноваційної системи, який має високу самостійність і давно став рівноправним партнером бізнесу в інтеграції науки, освіти, виробництва є дослідницький університет.

Сутність класичного дослідницького університету — поєднання, інтеграція навчального процесу та фундаментальних наукових досліджень — уперше системно була визначена В. Гумбольдтом у XIX ст. [9, с. 94]. У меморандумі заснованого В. фон Гумбольдтом у 1809 р. Берлінського університету, який став прототипом класичного університету дослідницького типу, були закріплені такі основні принципи дослідницького університету: — єдність науки і викладання; — свобода викладання; — академічне самоврядування [4, с. 9].

За вихідною класифікацією Фонду Карнегі [15] дослідницькі університети поділяються на:

1. Дослідницькі університети, що присуджують докторський ступінь (екстенсивні). Установи вищої освіти, які пропонують широкий набір програм бакалаврата, проводять підготовку елітних наукових кадрів з навчанням у докторантурі з присудженням 50 або більше ступенів PhD на рік, принаймні, з 15 дисциплін.

2. Дослідницькі університети, що присуджують докторський ступінь (інтенсивні). Установи вищої освіти, які пропонують широкий набір програм бакалавратури, проводять підготовку елітних наукових кадрів з навчанням у докторантурі з присудженням, принаймні, 10 ступенів PhD на рік по 3-х або більше дисциплін, або до 20 ступенів PhD на рік загалом.

Критерії ідентифікації дослідницьких університетів, що використовуються Фондом Карнегі з часом змінювались, але до основних слід віднести:

- 1) наявність в університеті докторантури, в тому числі з урахуванням числа дисциплін за якими університетом присуджується ступінь PhD;

2) обсяг отриманих федеральних наукових і освітніх грантів;

3) наявність в університеті програм підготовки бакалаврів;

4) представництво в списку провідних університетів за показником величини федеральної фінансової підтримки на проведення дослідницької роботи.

В Україні статус дослідницького до 2014 року надавався національним вищим навчальним закладам, які мали вагомі наукові здобутки, провадили дослідницьку та інноваційну діяльність, забезпечували інтеграцію освіти та науки з виробництвом, брали участь у реалізації міжнародних проектів і програм [16]. Статус дослідницького ВНЗ могли отримати на основі 31 індикатора в науковій, інноваційній, навчальній та міжнародній сферах. Кожен з індикаторів мав кількісну прив'язку, тому більшість ВНЗ працювали не на якість, а на кількість. Як наслідок, проведення дослідження у 2013 році в рамках Шанхайського університетського рейтингу засвідчило низький і навіть незадовільний стан роботи дослідницьких університетів в Україні. На основі узагальнення даних 1200 дослідницьких університетів було створено рейтинг дослідницьких університетів (Global Research University Profile), в якому наявним був лиш один ВНЗ України — Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна. Така ситуація засвідчила "недостатній рівень глобальної конкурентоспроможності українських ВНЗ, їх слабку представленість та інтеграцію у світовий науково-освітній простір" [17].

У 2017 році за версією ще одного світового рейтингу World University Rankings українські ВНЗ були присутні у кількості 4, але після 800 місця. Ми не стверджуємо, що усі ВНЗ країни повинні стати дослідницькими центрами, адже серед величезної кількості ВНЗ України варто виділити лише ті, які дійсно здатні робити якісні наукові дослідження, які можуть ефективно співпрацювати з роботодавцями і разом з ними здійснювати дослідження або ж апробувати його. Ті ВНЗ, які наразі вже представлені у рейтингах, які за словами Сергія Курбатова "можна розглядати як важливі механізми формування інституційного лідерства університетів та могутнього каталізатора прогресивних змін в університетському середовищі" [18], мають стати потенційними лідерами та своїм прикладом стимулювати інші ВНЗ. Адже, можливо, деякі заклади вищої освіти мають на меті просто поширювати знання, а ніяким чином не створювати науку чи займатися інноваціями.

Рівень розвитку освітньої і наукової сфери визначає стан освітнього потенціалу країни, ефективно використання якого відображається у здатності генерувати нові ідеї та використовувати їх у процесі забезпечення економічного зростання. Враховуючи сучасний інтернаціональний характер економічних і соціальних процесів, Україна має докласти зусиль, щоб створити університети, які відповідають світовому класу [19, с. 205].

ВИСНОВКИ

Ми вважаємо, що саме університет дослідницького типу має стати центром освіти і науки. Адже це те місце, де зростає інтелектуальний потенціал країни, де є можливість впроваджувати в практику наукові досягнення, мати спільні програми з підприємствами, організаціями, органами державного та муніципального управління, нау-

ковими установами та міжнародними партнерами. Саме тут здійснюється підготовка висококваліфікованих науково-педагогічних кадрів, які здатні розв'язувати складні та суспільно важливі завдання у різних галузях економіки.

Серед згаданих вище трьох стратегій Джеміль Салмі щодо побудови університету світового класу, власне є та, про яку ми описували вище, і яка вважається найшвидшою та найдешевшою для країни — це модернізація кількох обраних університетів. Саме цієї стратегії, починаючи з початку вісімдесятих років минулого сторіччя, дотримується Китай за допомогою цілого ряду ретельно продуманих реформ та інвестиційних програм.

Ще однією стратегією є об'єднання вже існуючих університетів у нові навчальні заклади. З фінансової точки зору це затратний варіант, але перевагою злиття є те, що в результаті створюються більш сильні ВНЗ, які здатні капіталізувати нову синергію та об'єднати людські та фінансові ресурси. Але тут є одна небезпека — не здатність створити єдину академічної культуру і забезпечення внутрішньої єдності новоствореного вузу. І третя, найдорожча, стратегія побудови університету світового класу — це створення нових університетів. Тут виникає можливість зібрати команду найкращих викладачів, дослідників та студентів з усього світу, запровадити найсучаснішу управлінську модель та адекватну управлінську культуру. Окрім того, створення нових навчальних закладів змушує вже існуючі вузи швидше реагувати на мінливі умови конкурентного середовища. Але, як зазначав автор, яка б стратегія не була обрана, її реалізація можлива якщо це завдання стане загальнонаціональним пріоритетом. Враховуючи вищезазначене, ми вважаємо, що на даному етапі розвитку в Україні потрібно серед широкого кола наукових досліджень і підготовки кадрів, вибрати ті, які займають лідерські позиції, де вже створені потужні наукові школи та є достатня матеріальна база. І саме тут зосередити найкращий людський та фінансовий капітал, адміністративно сприяти на їх основі інтеграції науки та освіти. Таким чином, це буде сприяти створенню університетів світового класу та створенню нових конкурентних університетів.

Література:

1. Wiley John. The future of research universities / John Wiley // Science and Society Interviews. EMBO Report. — University Madison-Wisconsin. — Vol. 8. — № 9. — 2007.
2. World Economic Forum, 2013. The Global Competitiveness. Report 2013—2014.
3. Altbach P.G. The costs and benefits of world-class universities. International Higher Education, 2003 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://htmlbprod.bc.edu/prd/f?p=2290:4:0::NO:RP,4:P0_CONTENT_ID:100190
4. Дослідницькі університети: світовий досвід та перспективи розвитку в Україні: монографія / [А.Ф. Павленко, Л.Л. Антонюк, Н.В. Василькова та ін.]; за ред. А.Ф. Павленка та Л.Л. Антонюк; М-во освіти і науки України, Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана, Ін-т вищої освіти. — К.: КНЕУ, 2014. — 350 с.
5. Салми Джаміль. Создание университетов мирового класса / Джамиль Салми; пер. с англ. — М.: Издательство "Весь Мир", 2009. — 132 с.
6. Курбатов С. Університет світового класу як матеріалізація ідеї елітного навчального закладу XXI сто-

річчя / С. Курбатов // Теорія і практика управління соц. системами. — 2011. — № 3. — С. 11—18.

7. World Bank. Constructing Knowledge Societies: New Challenges for Tertiary Education, Washington DC: The World Bank, 2002.

8. Стюарт Т. ЮНЕСКО и общества знаний для всех / Т. Стюарт, Е. Кузьмин, В. Фирсов // Российский комитет программы ЮНЕСКО [Электронный ресурс]. — 2008. — Режим доступа: <http://www.ifapcom.ru/>

9. Інтеграція науки і вищої освіти як фактор становлення економіки знань: навч. посіб / За заг. ред. Л.І. Яковенко. — Полтава: Скайтек, 2013. — 208 с.

10. Castells M. "Universities as dynamic systems of contradictory functions" in J. Mulleret. Al. (eds) Challenges of globalisation. South African debates with Manuel Castells. — CapeTown: Maskew Miller Longman. — 2001. — P. 206—223.

11. Велика хартія університетів [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.magna-charta.org/resources/files/the-magna-charta/ukrainian>

12. Hawkins, R.W. University research in an innovation-society / R.W. Hawkins, C.H. Langford, K.S. Sidhu // Science Technology and Innovation Indicators in a Changing World: Responding to Policy Needs, OECD, Paris, 2007

13. Task Force on Higher Education and Society. — Peril and Promise: Higher Education in Developing Countries, Washington DC, The World Bank, 2000

14. Brennan J. / J. Brennan, R. King, Y. Lebeau // The role of universities in the transformation of societies: Synthesis report. London: Association of Commonwealth Universities and the Open University, 2004

15. The Carnegie Classification of Institutions of Higher Education. — Edited by Alexander C. McCormick. Menlo Park, CA: The Carnegie Foundation for the Advancement of Teaching, 2001.

16. Положення про дослідницький університет затверджене Постановою КМУ № 163 від 17.02.10 року.

17. Сацик В. Україна в дзеркалі міжнародного рейтингу національних систем вищої освіти Юніверсітас 21 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.edu-trends.info/universitas_21/

18. Курбатов С. Рейтинги як інструмент розвитку лідерського потенціалу університетів: навчальний посібник / С. Курбатов / За заг. ред. С.А. Калашнікової. — К.: ДП "НВЦ" Пріоритети", 2016. — 42 с.

19. Антикризове управління національною економікою: монографія / [І. Малий, І. Радіонова, Л. Ємельяненко та ін.] / За заг. ред. І. Малого. — К.: КНЕУ, 2017. — 368 с.

References:

1. John Wiley (2007), "The future of research universities", Science and Society Interviews. EMBO Report, vol. 8, № 9.

2. The Global Competitiveness Report 2013—2014. — World Economic Forum (2013), available at: <https://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2013-2014> (Accessed 07 Dec 2017).

3. Altbach, P.G. (2003), "The costs and benefits of world-class universities", International Higher Education,

available at: https://htmlbprod.bc.edu/prd/f?p=2290:4:0::NO:RP,4:P0_CONTENT_ID:100190.

4. Pavlenko, A. F. Antoniuk, L. L. Vasykova, N. V. etc. (2014), Doslidnytski universytety: svitovy dosvid ta perspektyvy rozvytku v Ukraini [Research Universities: Global Experience and Development Prospects in Ukraine], KNEU, Kyiv, Ukraine

5. Salmu, Dzhamy (2009), Sozdanye unyversytetov myrovoho klassa [Creating world-class universities], "VesMyr", Moscow, Russia.

6. Kurbatov, C. (2011), University of the world class as a materialization of the idea of an elite school of the XXI century, Teoriia i praktyka upravlinnia sots. Systemamy, vol. 3, pp. 11—18.

7. World Bank (2002), "Constructing Knowledge Societies: New Challenges for Tertiary Education", Washington DC: The World Bank.

8. Stiuart, T. Kuzmyn, E. Fyrsov, V. (2008), "UNESCO and the Knowledge Society for All", available at: <http://www.ifapcom.ru/> (Accessed 07 Dec 2017)

9. Iakovenko, L. I. (2013), "Integration of science and higher education as a factor in the formation of knowledge economy", Skaitek, Poltava, Ukraine.

10. Castells, M. (2001), "Universities as dynamic systems of contradictory functions" in J. Mulleret. Al. (eds), Challenges of globalisation. South African debates with Manuel Castells, CapeTown: Maskew Miller Longman, pp. 206—223.

11. Magna Charta Universatum available at: <http://www.magna-charta.org/resources/files/the-magna-charta/ukrainian> (Accessed 07 Dec 2017).

12. Hawkins, R.W. Langford, C.H. and Sidhu, K.S. (2007), "University research in an innovation society", in OECD (Ed.), Science Technology and Innovation Indicators in a Changing World: Responding to Policy Needs, OECD, Paris, France.

13. Task Force on Higher Education and Society (2000), Peril and Promise: Higher Education in Developing Countries, Washington DC, The World Bank.

14. Brennan, J. King, R. & Lebeau, Y. (2004). "The role of universities in the transformation of societies", Synthesis report. London: Association of Commonwealth Universities and the Open University.

15. The Carnegie Foundation for the Advancement of Teaching (2001), "The Carnegie Classification of Institutions of Higher Education" 2000 edition, Edited by Alexander C. McCormick. Menlo Park, CA.

16. Regulations on the research university approved by the Cabinet of Ministers of Ukraine available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/163-2010-%D0%BF> (Accessed 07 Dec 2017).

17. Satsyk, V. (2014), "Ukraine in the mirror of the international rating of national higher education systems of the Universities" 21 available at: http://www.edu-trends.info/universitas_21/ (Accessed 07 Dec 2017).

18. Kurbatov S. (2016) "Ratings as a tool for developing the leadership potential of universities: a manual", DP "NVTs" Priritety", Kyiv, Ukraine.

19. Malyi, I. Radionova, I. Yemelianenko, L. Etc (2017), Anti-crisis management of the national economy, KNEU, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 07.12.2017 р.